

Antoni Kątski
(1817-1899)
pianista i kompozytor

*Uroczyste odsłonięcie tablicy pamiątkowej w hołdzie
Antoniemu Kątskiemu (1817-1899),
pianiście i kompozytorowi
w Sochaczewie w dniu 26.05.2017r. ufundowanej przez
J. E. Ambasadora Republiki Azerbejdżanu
dr Hassana Hasanova*

Antoni Kątski polski pianista i kompozytor urodził się w roku 1817 w rodzinie szlacheckiej, herbu Brochwicz, kultywującej tradycje patriotyczne i wojskowe. Ród, z którego wywodził się artysta, swymi korzeniami sięga do poł. XIV wieku, tj. do czasów, kiedy żył protoplasta rodu Florian z Druszkowa (ok.1330-1377), niegdyś podrządczy niepołomicki, dziedzic Wojakowej, Kątów i Połomu w Ziemi Sądeckiej.

Wspominając ród, z którego wywodził się nasz artysta, nie sposób pominąć w tym miejscu faktu, iż w minionych wiekach, ród Kątskich wydał wiele sławnych osobistości dawnej Rzeczypospolitej, wartych tu przywołania choćby żyjącego w XVII wieku Marcina Kazimierza Kątskiego (1636-1710), generała artylerii koronnej, wojewodę kijowskiego i krakowskiego, późniejszego kasztelana krakowskiego i senatora, jednego z głównych autorów wiktori

wiedeńskiej w 1683 roku, bohatera wielu innych batalii z tego okresu. Przywołać należy również przedstawicieli XIX-wiecznej generacji rodu Kątskich, w osobach braci Kątskich Antoniego i Apolinarego, którzy wywarli istotny wpływ na życie kulturalne i artystyczne, nie tylko społeczności polskiej żyjącej w tym czasie pod zaborami, ale wyszli daleko poza nią. Gdy zaś uwzględnimy działalność artystyczną wirtuoza skrzypiec Apolinarego Kątskiego (1826-1879), jedyne go ucznia Niccolo Paganiniego, solistę dworu cesarskiego w Petersburgu i twórcę Instytutu Muzycznego Warszawskiego oraz jego starszego brata Antoniego Kątskiego (1817-1899), pianisty i kompozytora, ucznia Ludwiga van Beethovena, pierwszego ambasadora kultury polskiej w ówczesnym XIX-wiecznym świecie, koncertującego niemalże na wszystkich kontynentach naszego globu, wtenczas z powodzeniem mówić możemy o wpływie ich działalności na szerokie kręgi społeczności międzynarodowej i światowej.

Antoni Kąski urodził się jako drugi syn Grzegorza Kątskiego i Anny z Różyckich, w dniu 27 października 1817 roku w Krakowie¹. Edukację wstępną, podobnie jak jego starszy brat Karol odbywał w Krakowie. W 1824 roku, za wstawiennictwem barona Markendorfa, rozpoczyna kilkumiesięczne nauki u samego Ludwiga van Beethovena w Wiedniu^{2/3}. Dalsza edukacja w latach 1828-1829 to Konserwatorium Muzyczne prof. Johna Fielda⁴ w Moskwie⁵, znanego kompozytora

---

¹ Antoni Kąski przyszedł na świat w Krakowie w Kamienicy Amadejowskiej – Rynek Główny 18, sąsiadującą z Kamienicą Hetmańską należącą niegdyś do hetmana Jana Klemensa Branickiego – M. Estreicherówna – *Życie towarzyskie i obyczajowe Krakowa w latach 1846-1863*. Kraków 1968, s. 102.

² Libausche Zeitung Nr 17 (22.01.1899).

³ Вольхин В. - *Мэстро Контский, ученик Бетховена*, w: Словесница Искусств региональный культурно-просветительский журнал Nr 1 (25) 2010.

⁴Field J. (1782-1837), irlandzki kompozytor, pianista i pedagog, nauczyciel Antoniego Kątskiego i Marii Szymanowskiej – przyp. aut.

nokturnów, dla którego dwunastoletni Antoni stał się nie tylko uczniem, ale również pupilem⁶. W latach 1832-1836 studiował kompozycje w Konserwatorium w Wiedniu u Simona Sechtera i fortepian u Sigismunda Thalberga.

Pierwsze koncerty młodego pianisty odbyły się najpierw w rodzinnym Krakowie, w wieku czterech lat jak wspominał artysta⁷, a dalsze koncerty, będąc siedmioletnim dzieckiem, okrzyknięty już jako „wunder kind”, odbywał ze starszym bratem Karolem podróżując koncertowo po Polsce, odwiedzając Warszawę, Kraków, Lublin, Wilno, Lwów, Poznań i Wrocław. Odbył również podróże do Austrii, Niemiec, Rumunii i Rosji, gdzie na talent muzyczny, młodego Antoniego, zwrócił uwagę sam car Mikołaj I, jak sam później powiedział A. Kątski .... () *oto, kiedy ojciec przywiózł mnie do Petersburga i graliśmy (z bratem Karolem – przyp. aut.) wobec Cesarza Mikołaja I-go, Monarcha, zwróciwszy uwagę na mój talent, wyraził, że mógłbym skorzystać z nauki u sławnego podówczas pianisty i kompozytora Jana Fielda. Powierzono mnie więc Fieldowi. Bratem u niego po trzy lekcje tygodniowo...*⁸.

Następne koncerty młodego Kątskiego, w latach 1824-1825, odbywały się w Wiedniu, i już wtedy spotkały się z ogromnym aplauzem oraz uznaniem, zaś wiedeńskie środowisko muzyczne wróżyło młodemu Antoniemu błyskotliwą karierę. Jego talent

---

⁵Poliński A. – *Dzieje muzyki polskiej w zarysie*, Warszawa 1907.

⁶de Valera T.– Antoni Katski (1817-1899) – A friend of John Field. Dublin Historical Record Vol. 58, No 1 (Spring 2005), Published by; Old Dublin Society.

⁷K-z – *Godzina u Antoniego Kątskiego*, Echo Muzyczne, Teatralne i Artystyczne, Nr 18 (814), 1899 (z 24 kwietnia), s.204-206

⁸Tamże, s. 205.

określano mianem małego Mozarta. W tym właśnie okresie jako siedmiolatek, przez pięć miesięcy pobierał nauki u samego Ludwiga van Beethovena⁹.

W roku szkolnym 1828-1829 u Józefa Elsnera w warszawskiej Szkole Głównej Muzyki studiował teorię kompozycji. W tym samym czasie poznał Fryderyka Chopina, którego edukacja w tej szkole dobiegała końca (lipiec 1829). Później obaj muzycy pozostali w zażyłej przyjaźni aż do śmierci Chopina w 1849 roku, grywając wspólnie u księstwa Czartoryskich w Hotelu Lambert.¹⁰

Liczne i udane koncerty młodego Antoniego w Wiedniu oraz twórczość kompozytorska (za: *Das Lied von der Glocke* otrzymał członkostwo wiedeńskiej Musikhochschule) sprawiły, że około roku 1836¹¹ Antoni Kątski udał się do Paryża, ówczesnej stolicy świata muzycznego, gdzie zapraszany był do najlepszych salonów muzycznych Paryża.

Do najbliższych przyjaciół artysty należał m.in. Leonard Niedźwiecki, emigracyjny literat i historyk, i to z jego zapisów dowiadujemy się jak rozległymi kontaktami, cieszył się Antoni Kątski, o jego „ruchliwości” artystycznej, jak również gotowości służenia własną osobą i talentem¹². W tym okresie poznał i utrzymywał kontakty z Adamem Mickiewiczem. Do grona jego bliskich przyjaciół należeli też Luigi Cherubini, Gioacchino A. Rossini, Charles-Auguste

---

⁹ Libausche Zeitung Nr 17 (22.01.1899)

¹⁰ De Valera T. – op. cit.

¹¹ Encyklopedia Emigracji Polskiej i Polonii – podaje rok zamieszkania A. Kątskiego w Paryżu jako 1836.

¹²Większość zapisów i korespondencji pomiędzy A. Kątskim i L. Niedźwieckim znajdują się w zbiorach Biblioteki Kórnickiej – w zespole Bracia Kątscy sygn. od 2400....

Beriot^{13/14}. W tym samym okresie poznał uznane już sławy muzyczne - Gasparo Spontiniego, Daniela Aubera, Fromental Halévy'ego.

O rozległych stosunkach artysty i „jego artystycznej wziętości” mogą świadczyć listy Antoniego Kątskiego adresowane do generała Władysława hr. Zamoyskiego, np. z zaproszeniami na koncerty charytatywne „na biedne sieroty polskie”, w jednym z takich listów z 27 maja 1843 roku A. Kątski pisał do gen. Zamoyskiego „.... Wczoraj dowiedziałem się u księstwa (Czartoryskich), iż 5-go czerwca ma być bal na Polaków w Londynie u księżny Sutherland, gdyby tenże był poprzedzony koncertem, jak to czasem bywa, oświadczam więc Hrabiemu, iż jestem gotów opuścić Paryż na kilka dni wprzód, aby ofiarować mój talent i grać na koncercie dawany na moich rodaków. Jeżeli zatem tak jest, proszę Pana Hrabiego, aby mnie natychmiast łaskaw kilku słowami uprzedzić, a niezwłocznie się w Londynie stawić będę. Zaszczycenie byłoby dla naszej sprawy, ażeby polski talent (dotąd w Londynie nie słyszany, choć od dawna oczekiwany) dopomógł w tak szlachetnym czynie...”.¹⁵ Widać tu, że artysta z nieskrywaną megalomanią, dbał o swój wizerunek w świecie, nie tylko artystycznym. Ale może takie były celebryckie standardy ówczesnej epoki? Trudno jest dziś dociekać.

Inne listy Antoniego Kątskiego świadczą również o tym, jak artysta wiele uwagi przywiązywał do pochodzenia szlacheckiego jego i jego rodziny. Świadczyć o tym mogą listy, w których podpisywał się w już nieco w anachronicznym stylu jak na owe czasy: „Antoni na

---

¹³ Encyklopedia Emigracji Polskiej i Polonii – op.cit.

¹⁴ de Valera T.– Antoni Kątski (1817-1899) – A friend of John Field. Dublin Historical Record Vol. 58, No 1 (Spring 2005) pp.12-16, Published by; Old Dublin Society.

¹⁵ List A. Kątskiego do gen. Wł. Zamoyskiego – Biblioteka Kórnicka, sygn. B.K. 2431.

Kątach Kątski”, „*Antoni z Kątów Kątski*” albo „*Antoni de Brochwicz-Kontski*”¹⁶, co w opiniach niektórych osób z kręgu „Hotelu Lambert” budziło pewnego rodzaju uśmieszki, np. Celina (Celestyna – przyp. aut.) z Zamoyskich Tytusowa Działyńska nazywała artystę „*fanfaronem*”¹⁷. Jak widać, potrafił A. Kątski wykorzystać prawie każdą okazję do rozślawiania swego imienia, dodać przy tym należy, iż nie szczędził żadnego trudu dla osiągnięcia tego celu.

Istotą łatwości nawiązywania przez Antoniego Kątskiego znajomości czy przyjaźni były cechy osobowościowe artysty, w tym niebywała komunikatywność i wiedza artysty, a nade wszystko niebywałe poczucie humoru. Te cechy jak i pogodę ducha, artysta utrzymywał przez cały okres swojej przeszło 70-niej kariery artystycznej. Co charakterystyczne dla niego, to częste umilanie koncertów pogawędkami, pełnymi humoru, zachowując przy tym młodzieńczy temperament i to nie tylko przy fortepianie, ale również w kontaktach osobistych, nie tylko z melomanami¹⁸.

W roku 1845 (26.IX) we Francji koncertował wraz Fryderykiem Chopinem u księstwa Adamostwa Czartoryskich w ich paryskiej siedzibie - Hotelu Lambert. Bywał sędzią konkursowym w paryskim konserwatorium. W roku 1848 mianowany został kapitanem Gwardii Narodowej, pragnął jednocześnie wstąpić do Zgromadzenia Narodowego, wciągając się tym samym w życie polityczne Francji¹⁹, angażując w to nie małe środki, pochodzące z własnej kieszeni.

---

¹⁶ List pisany przez A. Kątskiego z dnia 27 lutego 1843 r. – Biblioteka Kórnicka – sygn. B.K. 2406

¹⁷ Notatka Celiny (Celestyny) Działyńskiej w liście do J.A. Komorowskiego i Tytusa Działyńskiego z 20 grudnia 1852 r. – zbiory Biblioteki Kórnickiej.

¹⁸ Rajchamn A. – *Ze wspomnień o ś.p. Antonim Kątskim, Echo teatralne, muzyczne i artystyczne*. Warszawa 1900, nr 2/850.

¹⁹ Encyklopedia Emigracji Polskiej i Polonii.

W tym samym roku, na zaproszenie królowej Hiszpanii Izabelli II, wyjechał z koncertami do Madrytu i Sewilli, a następnie do Lizbony, gdzie na zamówienie portugalskiego monarchy Ferdynanda II Koburga (1816-1885), opracował (niestety nigdy nie zrealizowany – przyp. aut.) plan reorganizacji lizbońskiego konserwatorium, za który otrzymał Order Niepokalanego Poczęcia^{20/21}.

Na początku roku 1851 przebywał w Anglii, dając tam liczne koncerty. Następnie w okresie od lipca 1851-1853 przebywał w Niemczech, po których odbył liczne podróże, m.in. dając lekcje gry na fortepianie księżniczce Luizie Hohenzollern²², z pruskiej rodziny królewskiej. W lipcu 1851 roku został nadwornym pianistą króla pruskiego, Fryderyka Wilhelma IV. Za zasługi na polu artystycznym otrzymał odznaczenia Order Czerwonego Orła, Order Domu Ernestyńskiego oraz brylantowy pierścień. W czasie pobytu w Berlinie, wspólnie koncertował z młodszym bratem Apolinarym Wiktozem (skrzypkiem), gdzie dawał premierę swojej kompozycji operowej pt. „Przebudzenie lwa” (Le Reveil du Lion)²³. W tym też czasie odbywał krótkie tourné (wypadki) po Polsce, Rosji, Austrii, Grecji, Turcji, Egipcie i Włoszech, w których towarzyszył mu również brat Apolinary^{24/25}.

---

²⁰ Tamże - op.cit.

²¹ de Valera T.– Antoni Katski (1817-1899) – A friend of John Field. Dublin Historical Record Vol. 58, No 1 (Spring 2005) pp.12-16, Published by; Old Dublin Society.

²² *Maria Fryderyka Franciszka Jadwiga von Hohenzollern* (1825-1889) – księżniczka pruska z dynastii Hohenzollernów, królowa Bawarii. Była najmłodszą córką ks. Wilhelma, młodszego brata króla Prus Fryderyka Wilhelma II i księżniczki Anny Marii von Hesse-Homburg. Zameżna za Maksymilianem II bawarskim, późniejszym królem Bawarii, matka królów Bawarii Ludwika II (1845-1886) i Otto I (1848-1916) – przyp. aut.

²³ de Valera T.– Antoni Katski (1817-1899) – A friend of John Field ....- tamże.

²⁴ Tamże – op.cit.

²⁵ Encyklopedia Emigracji Polskiej i Polonii

Pobył Antoniego Kątskiego w Krakowie w roku 1852 był wielkim triumfem artysty. Przyjmowany był z większym entuzjazmem aniżeli jego brat Apolinary. Kątski dał w Krakowie 7 koncertów z rzędu w Teatrze Narodowym w dniach pomiędzy 5 a 15 lutym, z salą wypełnioną po brzegi²⁶. Jednak już jego następny pobyt w rodzinnym mieście w roku 1867, miał zgoła inne oblicze, na koncert przysła jedynie garstka melomanów, co przypisywane było rzekomej intrydze nieprzyjaciół Antoniego Kątskiego²⁷. Wzruszającym dowodem przywiązania artysty do rodzinnego Krakowa był list przysłany z Los Angeles, na ręce prezydenta m. Krakowa Józefa Friedleina (1831-1917), z dnia z 15 stycznia 1895 roku, w którym artysta dołączył swoją kompozycję, napisaną w wieku dziecięcym, gdy jeszcze mieszkał w Krakowie²⁸.

Najpiękniejsze świadectwo talentu oraz jego wirtuozowskiej gry wystawia Antoniemu Kątskiemu Stanisław Moniuszko, który z obu braćmi (w tym z Apolinarym Kątskim) pozostawał w ustawicznych konfliktach, w liście z 1856 roku z Wilna, gdy pisze: „ Szanują go tu jako prawdziwie wielkiego mistrza [...] Grał koncert Mozarta przenajcudowniej [...]”²⁹.

W latach 1854-1867 artysta z niewielkimi przerwami, mieszkał w St. Petersburgu, w Rosji, gdzie był współzałożycielem Towarzystwa Miłośników Muzyki Klasycznej. Koncertując często w towarzystwie swojego brata Apolinarego, w wielu miastach rosyjskiego Imperium,

---

²⁶ Reiss J. – Almanach muzyczny Krakowa, T.I, Kraków 1939.

²⁷ Tamże – op. cit.

²⁸ Tamże – op. cit.

²⁹ Rudziński W. – Moniuszko, Kraków 1955.

gdzie pracował również jako pedagog. W tym też czasie skomponował *Symfonię a-moll, op. 220*, którą dedykował carowi Aleksandrowi II licząc, że otrzyma za nią stanowisko nadwornego pianisty³⁰.

W roku 1876 artysta odbywał tournée po Kaukazie, w którym towarzyszyła mu bratanica Wanda Maria Kątska, córka wirtuoza szkypiec i dyrektora Warszawskiego Instytutu Muzycznego Apolinarego. W Tyflisie (Tibilisi) Kątski poznał azerskiego arystokratę ks. Fətəli Akhundova [azerski- Achundzadze] (1812-1878), wywodzącego się z afgańskiej dynastii rządzącej Kadzarów, filozofa, literata i pisarza, twórcę projektu alfabetu dla języka azerskiego, ojca narodowego teatru azerbejdżańskiego, na prośbę którego Antoni Kątski znotyfikował azerskie utwory ludowe na powszechne w użyciu nuty. Za tę ogromnie ważną pracę, naród azerski nigdy nie zapomniał polskiego artysty, jest on w Azerbejdżanie szanowaną postacią ze świata sztuki, wielce zasłużoną dla jego kultury, czego dowodem jest dzisiejsza uroczystość w Sochaczewie zorganizowana ku czci Antoniego Kątskiego przez władze miasta Sochaczewa oraz fundatora pamiątkowej tablicy J. E. dr Hassana Hasanowa, Ambasadora i Ministra Pełnomocnego Republiki Azerbejdżanu, reprezentanta i wyraziciela hołdu narodu azerskiego.

Antoni Kątski w ciągu swego długiego życia, służąc na artystycznej niwie, wykonał wielką liczbę koncertów, dziś już prawie niemożliwą do zliczenia, odbywając przy tym ogromną ilość tournée po wszystkich prawie kontynentach, z wyjątkiem Antarktydy. Bywał

---

³⁰ Encyklopedia Emigracji Polskiej i Polonii.

w takich egzotycznych krajach jak Chiny, Indie, Syjam (dzisiejsza Tajlandia), Nowa Zelandia, Australia. Nierzadko dawał koncerty przed władcami tych rajów. Dawał koncerty w dziesiątkach miast Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej, nie zapominając o występach we wszystkich ważniejszych centrach kulturalnych współczesnej Europy.

Próby odtworzenia kalendarium działalności koncertowej Antoniego Kątskiego, jak również udokumentowania jego 75-letniej nieprzerwanej działalności artystycznej, podjęła się z wielkim pietyzmem oraz niezwykłą determinacją w poszukiwaniu materiałów źródłowych, Agnieszka Tołoczyńska³¹, absolwentka Uniwersytetu Jagiellońskiego – Wydziału Historycznego – Instytutu Muzykologii w Krakowie, która w swojej pracy magisterskiej napisanej pod kierunkiem prof. dr Małgorzaty Woźnej-Stankiewicz, zatytułowanej „Działalność koncertowa Antoniego Kątskiego”, Kraków 2013, z wielką dokładnością i zachowaną chronologią, przedstawiła kalendarium koncertowe Antoniego Kątskiego, zawierające pełne informacje dotyczące poszczególnych koncertów, z informacją na temat koncertu, zawierające daty, miejsca (miasta oraz sale koncertowe), z jednoczesnym określeniem typu lub celu wykonanego koncertu oraz jego organizatora, jak również z pełnym programem utworów wykonywanych przez artystę, zawierające dane o współwykonawcach i ich repertuarze. Niezwykle istotnym i cennym elementem tego kalendarium jest również źródło podanych informacji,

---

³¹Autorka pracy magisterskiej o „Działalności koncertowej Antoniego Kątskiego” p. Agnieszka Tołoczyńska, poprzez swoją babkę ze strony ojca, Helenę z Kątskich Tołoczyńską, córkę Antoniego Marka Kątskiego, h. Brochwicz, wywodzi się z rodu Kątskich, do którego należał również Antoni Kątski (jest prapraprawnuczką Józefa Jerzego Kątskiego (ur.1834), który był stryjecznym bratem Antoniego Kątskiego) – przyp. aut.

co czyni z pracy p. A. Tołoczyńskiej istotny wkład do historii muzykologii polskiej na prawdziwie naukowym poziomie.

W działalności artystycznej Antoniego Kątskiego prócz wirtuozowskiej gry na fortepianie, wyróżnia się również jego twórczość kompozytorska. W okresie berlińskim opracował podręcznik gry na fortepianie (w językach francuskim i niemieckim), który był obowiązującym podręcznikiem w konserwatoriach pruskim, berlińskim i petersburskim³².

Lata 1867-1883 to okres, w którym Antoni Kątski przebywa w Londynie, oddając się pracy pedagogicznej jako nauczyciel gry na fortepianie oraz bogatej twórczości kompozytorskiej. Komponował tam między innymi sonaty organowe, jak *Ave Maria*, którą ofiarował papieżowi Piusowi IX oraz mazurki na skrzypce i fortepian, jak również kaprysy – *Caprice Heroique* z opery *Le reveil du lion* (Przebudzenie lwa). Kilku letni pobyt w Londynie zaowocował kompozycją opery komicznej „*Les deux distraits*” (Dwóch roztargnionych) – Londyn 1872. W następnych latach komponował opery „*Marcello*” 1880 i *Anastasja* 1882. W trakcie tournée po Stanach Zjednoczonych, w latach 1884-1886 skomponował wiele utworów, które do dziś z wielkim entuzjazmem są wykonywane w wielu teatrach operowych, w tym znaną do dziś operetkę „*La Sultan de Zanzibar*” (Sultán Zanzibaru) – Nowy York 1886. Z tego też okresu pochodzą również utwory: marsz pogrzebowy – Grant funeral march-op.326, La Rouet – op. 325, Gavotte – op. 311, Scherzo – op. 323 z dedykacją dla przyjaciela, znanego i utalentowanego pianisty

---

³² Encyklopedia Emigracji Polskiej i Polonii.

William H. Sherwooda (1854-1911), późniejszego znanego pedagoga (nauczyciela Leopolda Godowskiego 1870-1938) i twórcy słynnej Sherwood Conservatory of Music w Chicago, USA, słynna pieśń - Sen o miłości - Dream of love - dedykowana Jenny Foultney Bueglow, Fanny Mazurka - op. 324, popularna melodia rumuńska „Steluzza” - op. 317, a sentymentalny „Romance sans paroles: Nem'oubliez pas” ubiegał się o pierwszeństwo z „Modlitwą dziewicy” Tekli Bądarzewskiej³³ oraz wiele innych utworów. Do innych znanych utworów artysty należy zaliczyć m.in. Etudes caracteristiques, Fleurs melodiques, Indispensable du pianiste op. 100, Marsz koronacyjny, Meditation (zadedykowany Adamowi Mickiewiczowi patrz foto). Prawdziwie polskie akcenty przedstawia La Cerrito - mazurka Favorite Op. 84 z roku 1844. Ciekawostką jest też fakt skomponowania przez artystę w roku ok. 1883, na zamówienie władcy perskiego, Nadin al Din Szacha (1848-1896) z dynastii Kadżarów, hymnu Persji - Persian March, Op. 369. Poza utworami, o których wspomniano powyżej, Antoni Kątski komponował jeszcze koncerty na fortepian, opery, utwory kameralne, ćwiczenia na fortepian.

Pierwszy natomiast, zalfabetyzowany wykaz utworów Antoniego Kątskiego i jako najważniejsze ówczesne źródło wiedzy o twórczości kompozytorskiej Antoniego Kątskiego, przedstawił Franz Pazdirka w swojej pracy pt. „Uniwersal -Handbuch der Musikliteratur” w tomie 14 w roku 1904. Pełny zaś wykaz wszystkich utworów w układzie chronologicznym, z podanym tytułem, rokiem kompozycji, miejsca wydania oraz ewentualnych dedykacjach,

---

³³ Tekla Bądarzewska-Baranowska (1834-1861), polska pianistka, kompozytorka, pisała przede wszystkim dzieła fortepianowe, mazurki, autorka „Modlitwy dziewicy”- przyp. aut.

skomponowanych przez Antoniego Kątskiego przedstawia praca Agnieszki Tołoczyńskiej³⁴.

Poza działalnością koncertową i kompozytorską Antoni Kątski był równie aktywnym pedagogiem. Posiadał w Petersburgu własną szkołę gry na fortepianie. W Paryżu zaś i Londynie miał wielu uczniów, a jego podręcznik *L'indispensable du pianiste* uznawany jest do dziś za klasykę w nauczaniu gry na fortepianie przez wiele uczelni muzycznych i konserwatoriów europejskich. W roku 1879, po śmierci brata Apolinarego planował nawet objęcie po nim stanowiska dyrektora Instytutu Muzycznego w Warszawie. Jednak plany te nie doszły do skutku.

Warto wspomnieć, iż Antoni Kątski był wielkim „miłośnikiem starożytności krajowych” i zapalonym numizmatykiem. W swoich zbiorach jak pisał Hipolit Skimborowicz w roku 1867 w Tygodniku Powszechnym posiadał bogatą kolekcję monet i medali polskich³⁵. Wśród zbiorów artysty znajdowały się liczne odznaki, medale, ordery oraz tabakiery, będące darami, jakie artysta otrzymywał od monarchów przed którymi koncertował.

W roku 1883 Antoni Kątski wyjechał na stałe do Stanów Zjednoczonych, osiadł w Buffalo, w stanie Nowy York. Objął tam stanowisko profesora w Konserwatorium w Grand Rapids. W tym też okresie, odbywał też liczne tourné po Stanach Zjednoczonych. W roku 1890 odbył podróż z koncertami to Japonii.

---

³⁴ Tołoczyńska A. – *Działalność koncertowa Antoniego Kątskiego*. Praca magisterska UJ –Wydział Historyczny – Instytut Muzykologii w Krakowie. Kraków 2013.

³⁵Skimborowicz H. - *Tygodnik Ilustrowany* 1867, nr 395, źródło: Biblioteka Narodowa, Warszawa.

W roku 1897 jako 80-tni już artysta, udał się z Warszawy na swoje ostatnie w życiu, wielkie tourné koncertowe na kontynent australijski i azjatycki. Koncertował w Indiach, Chinach, Japonii i Syjamie, grał w Australii i Nowej Zelandii, Na Wyspach Oceanii. W tej podróży towarzyszyła artyście jego druga żona Natalia. W drodze powrotnej przez Syberię, dawał koncert dla Polaków-zesłańców w Tomsku i Orle, gdzie bytowała znaczna polska kolonia zesłańców, w którym sędziwy artysta koncertował po raz wtóry i gdzie również udzielił prawdopodobnie ostatniego w życiu wywiadu pewnemu Polakowi, nieznanemu niestety z nazwiska, posługującego się jedynie inicjałami K-Z³⁶. Wracając do Warszawy, Antoni Kątski wstąpił z odwiedzinami do swej szwagierki, siostry swej angielskiej małżonki, będącej żoną właściciela majątku Jewienicze (gub. nowogrodzka - Rosja), W trakcie pobytu w Jewieniczach, artysta zmarł nagle w dniu 7 grudnia 1899 roku w wieku 82 lat, pochowany został zaś w miasteczku Łokacze, nieopodal Jewienicz. Wiadomym jest dla badaczy przedmiotu, że artysta był dwukrotnie żonaty. Pierwsza żona, nieznaną w literaturze źródłowej, ani z imienia ani też z nazwiska, prawdopodobnie była polskiej narodowości, zmarła dość wcześnie. Drugą małżonką artysty od roku 1895 była, znacznie młodsza od niego, angielska literatka, o imieniu Natalia, również o nieznanym nazwisku, która towarzyszyła artyście w podróżach oraz prowadzeniu korespondencji artysty. Artysta w żadnym z małżeństw nie pozostawił potomstwa.

---

³⁶ K-z – *Godzina u Antoniego Kątskiego*, Echo Muzyczne, Teatralne i Artystyczne, Nr 18 (814), 1899 (z 24 kwietnia), s.204-206

Reasumując, przedstawione fakty z życia artysty, pokazują, że ród Kątskich licznie rozrodzony, znacznie w XIX wieku już zubożały w majątki, oddawał Ojczyźnie najcenniejsze dobra, jakimi było życie, praca i talent. Najpiękniej, jak to możliwe a zarazem najprościej, ujął to Antoni Kątski w piśmie z Berlina do Gońca Polskiego (Nr 456 z 10 lipca 1851, s. 628), datowanym na 6 lipca 1851 roku

....() nie mając zatem innego majątku jak tylko zaszczytne imię za całe bogactwo, staramy się honorową pracą utrzymać naszą sławę, a naszej Ojczyźnie niesiemy hołd jej winny acz skromny, z tego co nam Bóg łaskawie udzielić raczył, to jest talentami naszemi. Jestem pewny, iż przodkowie nasi nie zawstydzą się, iż ich następcy w sztukach wyzwolonych się wstawili, i że majątek ich jest cały w talencie, który w całej Europie jest poważany...

Dziękuję Państwu za uwagę

w Sochaczewie 26 maja 2017 roku

Powyższy tekst jest w znacznej mierze ekstraktem z pracy mojego autorstwa, zatytułowanej: „Ród Kąckich vel Kątskich z Kątów h. Brochwicz. Przyczynek do dziejów rodów rycerskich Małopolski. Studium historyczno-genealogiczne dziejów rodu od połowy XIV wieku”. Sanok 2015.

Niniejszy tekst chroniony jest prawem autorskim. Wszelkie prawa zastrzeżone.

BIBLIOGRAFIA:

BK - *List A. Kątskiego do gen. Wł. Zamoyskiego* – Biblioteka Kórnicka, sygn. B.K. 2431.

BK - *Notatka Celiny (Celestyny) Działyńskiej w liście do J.A. Komorowskiego i Tytusa Działyńskiego z 20 grudnia 1852 r.* – Biblioteka Kórnicka, sygn. B.K. 2433.

Вольхин В. - *Маэстро Контский, ученик Бетховена*, w: *Словесница Искусств* региональный культурно-просветительский журнал Nr 1 (25) 2010

Encyklopedia Emigracji Polskiej i Polonii , Bydgoszcz 2003

Poliński A. – *Dzieje muzyki polskiej w zarysie*, Warszawa 1907

Rajchamn A. – *Ze wspomnień o ś.p. Antonim Kątskim, Echo teatralne, muzyczne i artystyczne*. Warszawa 1900, nr 2/850.

Rudziński W. – *Moniuszko*, Kraków 1955

Skimborowicz H. - *Tygodnik Ilustrowany* 1867, nr 395, źródło: Biblioteka Narodowa, Warszawa.

Tołoczyńska A. – *Działalność koncertowa Antoniego Kątskiego*, Praca magisterska UJ, Kraków 2013

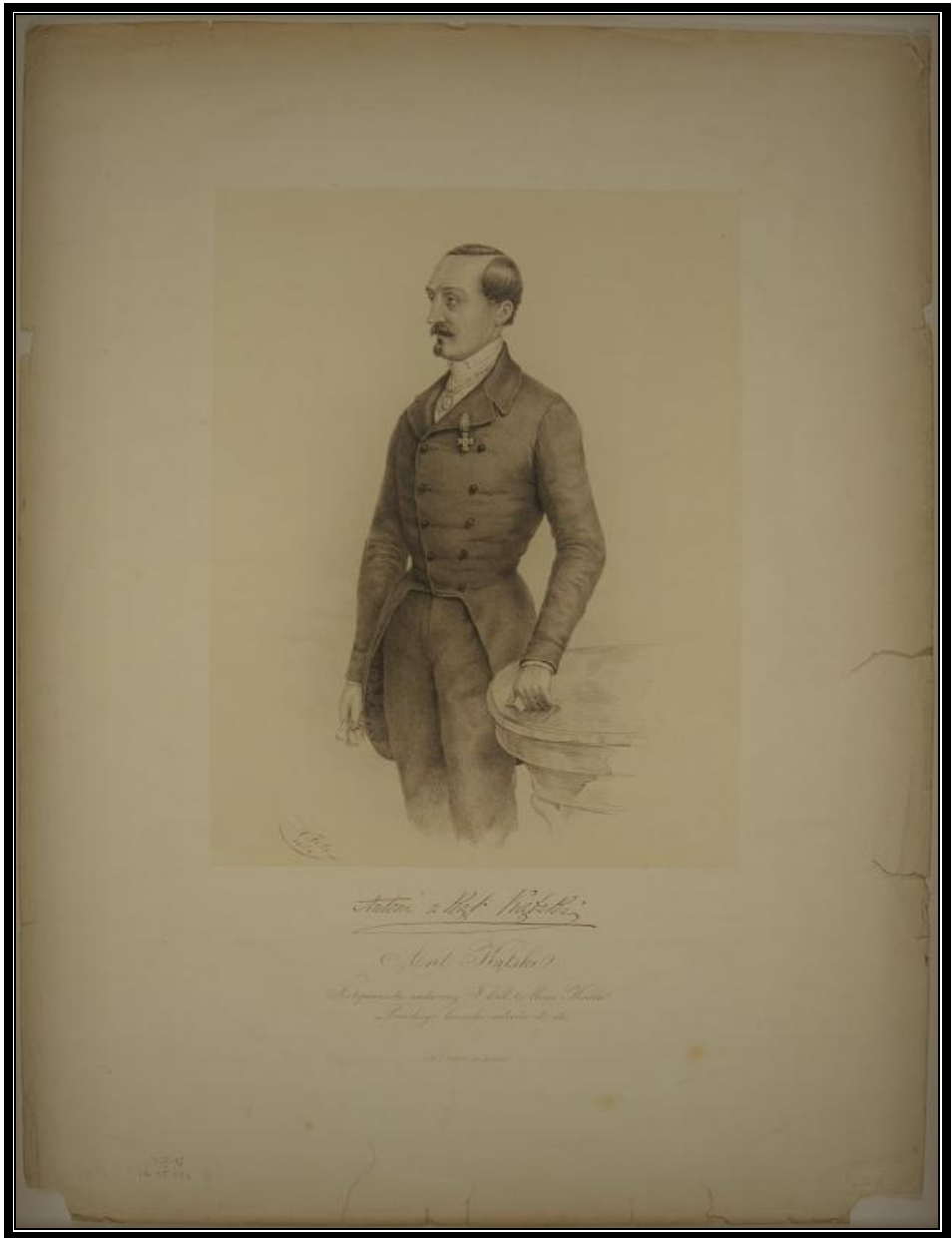
Valera de T.– *Antoni Katski (1817-1899) – A friend of John Field. Dublin Historical Record* Vol. 58, No 1 Old Dublin Society, Dublin 2005

K-z – *Godzina u Antoniego Kątskiego*, *Echo Muzyczne, Teatralne i Artystyczne*, Nr 18 (814), 1899 (z 24 kwietnia),

Zbiór rycin i fotografii artysty

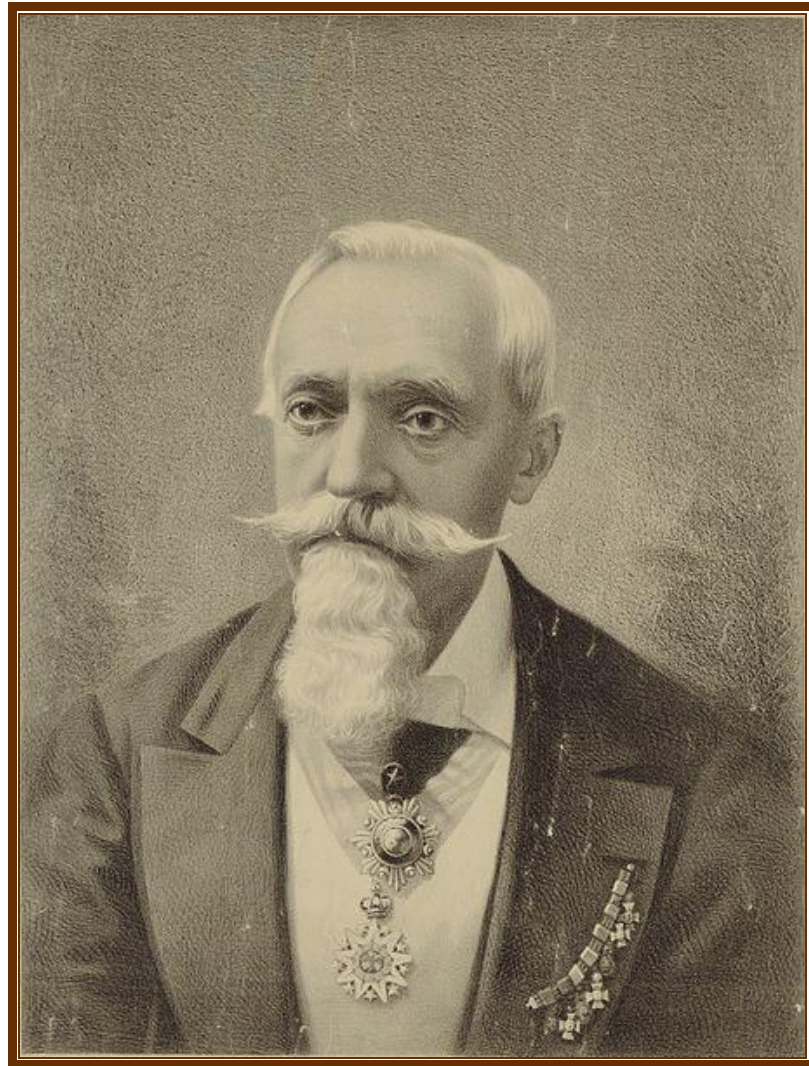

Ritter Anton von Kowitzki

Hof-Raath S. M. des Königs von Preußen

W. M. - Frau Cassin, Marie de Wysocka,
Antonin & Wronkoff; Steinbock, le 19 Sept.
1857.

TEATR NARODOWY.
We Czwartek dnia 12 Lutego 1852 r.

PIĄTY

KONCERT ANTONIEGO KĄTSKIEGO.

Nadwornego Partezjanisty J. K. M. Króla Pruskiego — Kawalera orderów Czerwonego Orła Pruskiego i Marsi de la Cour des Portugalskiego.

Dyrektor teatru na Żywiec z powołaniem nadwornym, obywatel Pasa Królewskiego de pomostu w Krakowie, posiada prawa do 1000. Wypowiedzieli, które najdłuższą Publicznością, razęją okazywa temu znakomitemu Artystyce solistów, po których Dyrektor, w jej wykonaniu z odpowiedzialnością w nich wzięli udziałem następują.

P. R. O. B. S. M.

Requiesce Akt pierwszy z Komedyi 2. Aktowej

PAMIĘTNIKI SZATANA.

1) Pier Kątski wykonanie Fantazy w formacji składowej orkiestry na miedziach. 2) Akt drugi komedyi.
2) Akt drugi komedyi. 3) Na zakończenie p. Kątski wykonanie.
3) Akt drugi komedyi. 4) Invitation a la Valse (Webera)

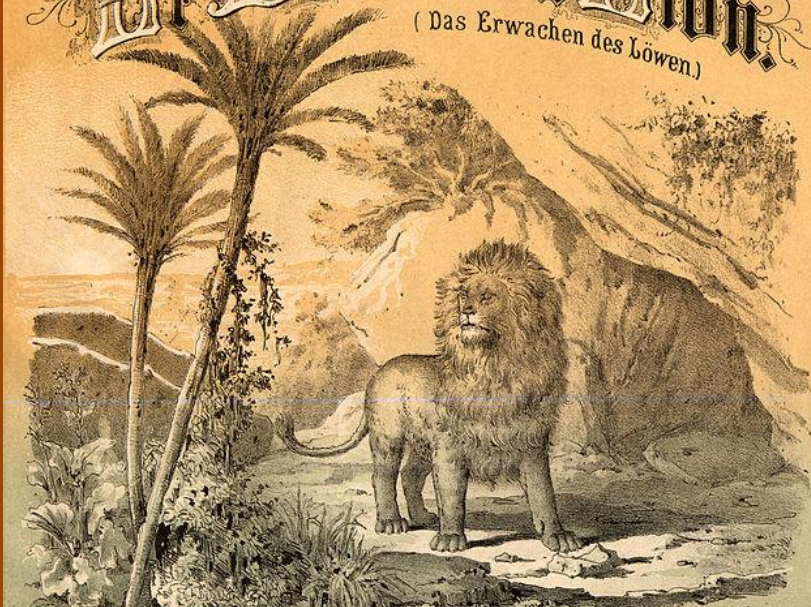
Afisz koncertu w Krakowie z r. 1852

Zbiór autora

Le Reveil du Lion.

(Das Erwachen des Löwen.)

Caprice héroïque
par
Antoine de Kontski.
Op. 115.

A. Originalausgabe für Piano à 2tes in Des. 1^{Thlr.}
B. Leichtere Ausgabe für Piano à 2tes in C. 29 3/4
C. Originalausgabe für Piano à 4tes in Des. 1^{Thlr.}
D. Leichtere Ausgabe für Piano à 4tes in C. 1 -

Eigentum des Verlegers.

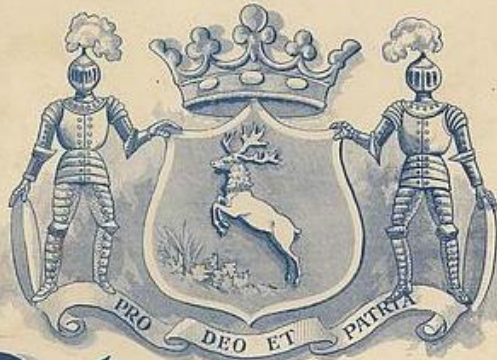
BERLIN BEI W. O. H. STEPELMANN

LONDON, G. AUGENER & Co. LEIPZIG, C. F. LEDE. HAMBURG, G. W. NIEMEYER.
CIX. ENT. STA. HALL. CVIII

Printed at BRUCE MINDIE PRESS & CO. PERTH.

DE KONTSKI FAMILY CREST

Polish Patrol Chevalier De Kontski.

Court Pianist to the Emperor of Germany.

Copyright

OP. 401

4/-

W. H. PALING & CO LTD
SYDNEY, BRISBANE & NEWCASTLE.

The DRESDEN
Pianoforte and Music Warehouse,
DUNEDIN.

ED. MURRAY & CO. LTD. LITHO. SYDNEY.

1204

Paris, chez Mme Lenoire et Cie
Rue de la Harpe, 274.

1 8 0 1 8 2 5.

Vm^e 9754

1206

UNE
POLONAISE
et
Six Mazurkas.
POUR
PIANO,
Dédiées à Madame la Princesse Anne
de Czartoryska,
née Princesse de Sapieha.
PAR
ANTOINE DE KONTSKI
Opéra 44. Prix 5'.

PARIS, chez Mre LEMOINE et Cie, Éditeurs B^{is} du ROI, Rue Vivienne, 18.
L. et Cie 1501.

Vm^e 9765

UNIVERSITY MICROFILMS
SERIALS ACQUISITION
JAN 25 1983
2600
SERIALS ACQUISITION

RECEIVED
MAY 15 1878
NEW YORK

To my friend
WILLIAM H. SHERWOOD.

2me
SCHERZO
Pour le Piano Par
Le Chevalier
Antoine de Kontski.

OP. 323.

NEW YORK.
C. H. DITSON & CO. 867 BROADWAY.

Boston: G. Ditson & Co.   Chicago: L. W. & R.   Phila: J. E. Ditson & Co.
St. Louis: J. L. Moore   St. Paul: T. Egger & P.
San Francisco: H. W. Gray & Co.
Copyright 1874 by C. H. Ditson & Co.